

Eerste fase grootschalige restauratie Jachthuis Sint-Hubertus afgerond

“MINUTIEUS CHIRURGISCH WERK”

Een bijzonder monument door kunnen geven aan volgende generaties, dat is het beoogde resultaat van de ingrijpende restauratie van Jachthuis Sint-Hubertus. De eerste, meest omvangrijke fase is nu afgerond. Voorjaar 2014 kan naar verwachting worden opgeleverd.

Nee, het jachthuis kwam er niet zonder slag of stoot, vertelt Maarten Fritz van Architectenbureau Fritz, verantwoordelijk voor het ontwerpplan van de restauratie. Dat begon al in 1914 met de architectenkeuze. Daarbij gingen de opdrachtgevers, het echtpaar Kröller-Müller, niet over een nacht ijs. Het echtpaar had besloten een buitenhuis op hun pas verworven landgoed De Hoge Veluwe te laten bouwen, een onderkomen voor hun gasten (later gingen ze er zelf wonen) en met name Helene Müller, zo maakt Maarten Fritz duidelijk, had bepaalde ideeën die in het ontwerp moesten terugkomen.

HELENE MÜLLER

Bij de architectkeuze speelde professor H.P. Bremmer, een aanhanger van de praktische esthetica, een sleutelrol. Helene Müller had jaren eerder een cursus kunstbeschouwing bij de professor gevolgd en was zeer onder de indruk van zijn visie. Zij volgde hem dan ook in zijn advies om voor Hendrik Berlage als architect te kiezen. Berlage ontwierp een gesamtkunstwerk en was van 1915 tot 1920 bij de bouw betrokken. Hoewel hij de vrije hand had gekregen, werd Berlage voortdurend

geconfronteerd met de inmenging van zijn opdrachtgeefster, die zich tot in detail met allerlei zaken bemoeide. Na vijf jaar had Berlage er genoeg van en beëindigde de samenwerking. Henry Van de Velde nam zijn werk over en voltooide de bouw. Maarten Fritz, die het een eer vindt om bij zo'n bijzonder monument betrokken te zijn, legt uit dat de ideeën van Helene Müller een rol hebben gespeeld bij zijn ontwerpplan voor de restauratie. “Berlage is uiteraard leidend, maar de invloed van mevrouw Müller kan niet over het hoofd worden gezien.”

VERMOGEN TOT MEEDENKEN

Het gebouw, dat nog nagenoeg in de oorspronkelijke staat verkeert, wordt dus nu voor het eerst ingrijpend opgeknapt. Hans Jansen, projectmanager van de Rijksgebouwendienst, vertelt dat die plannen al sinds 2007 bestaan, maar enkele malen werden uitgesteld. “We constateerden in 2007 dat er zoveel aan de hand was dat regulier onderhoud niet meer voldeed. In het bijzonder de technische installaties, dakbedekking en het metselwerk waren toe aan een grondige opknapbeurt.” Het duurde tot februari 2012 voordat de bestekken waren afgerond, ►

Dakbedekking en metselwerk waren toe aan grondige opknapbeurt.

Projectinfo

“STEEDS NET EVEN ANDERS”

Een monument zo reinigen dat het niet opvalt dat het gereinigd is, het is de specialiteit van Superlook. Een te schone gevel doet namelijk afbreuk aan de authenticiteit, weet directeur Roy Nordsiek. “We doen eigenlijk bij ieder project hetzelfde, maar steeds net even anders. Het is maatwerk, ieder gebouw vraagt om een eigen aanpak.”

In het geval van Jachthuis Sint-Hubertus behoorde onder andere het verwijderen van calcietuitbloeiingen tot de werkzaamheden. Superlook maakt eveneens gebruik van een biologische algendoder op basis van enzymen om het voegwerk voor te behandelen waar het door groen en algvorming is aangetast. Dat gebeurt onder lage druk, met een hoog spoelend vermogen. “Daarna kan met de inspectie worden begonnen en kan worden vastgesteld waar herstel noodzakelijk is.”

Verder worden de trekankers door middel van zandstralen ontroest zodat ze door de schilders opnieuw kunnen worden behandeld. Daarnaast heeft Superlook de diverse storende elementen die na het afstomen zichtbaar worden met betrekking tot het metselwerk geëlimineerd door middel van hun geroemde kalkwassysteem met wervelreiniging en kalk zodat bijvoorbeeld calcietuitbloeiing verwijderd wordt, maar de toplaag onaangetast blijft. Nordsiek geeft aan dat zeker bij een aansprekend monument als Jachthuis Sint-Hubertus elke handeling nauwkeurig wordt afgewogen en besproken. “We zijn wat dat betreft wel wat gewend, denken ook op alle vlakken mee.” Om de voortgang van het project zo optimaal mogelijk te laten verlopen, werkt Superlook op afroep. “Onze organisatie is flexibel genoeg om daar op in te kunnen spelen. Ook dat is onderdeel van het maatwerk dat we leveren.”

Tijdloos zink

Rijksmuseum Volkenkunde te Leiden met NedZink NATUREL;
een duurzaam, esthetisch en onderhoudsvrij bouw materiaal dat steeds mooier wordt.
www.nedzink.com | info@nedzink.com

NedZink THINK ZINK

loodgieters leidekkers koperslagers

JOBSE bv is een landelijk werkend bedrijf dat gespecialiseerd is in het verwerken van loden, koperen en zinken bekledingen en natuursteenleien bedekkingen op o.a monumentale gebouwen alsmede nieuwbouwprojecten.

NIEUWBOUW ONDERHOUD RESTAURATIE

Elektraweg 17 | 4338 PK Middelburg | telefoon 0118 612713 | fax 0118 623683 | info@jobsebv.nl | www.jobsebv.nl

verklaart Jansen, waarna de aanbesteding kon beginnen. “Daarbij hebben we niet gezocht naar de partij met de laagste prijs, maar naar een aannemer met veel kennis en het vermogen tot meedenken, zogezegd met het beste totaalplaatje.”

VIJF UITDAGINGEN

Dat werd Aannemingsbedrijf Nico de Bont. Het bedrijf begon september 2012 met het werk dat door projectleider Eddy de Veer wordt omschreven als “minutieus en chirurgisch”. Het zoeken van de juiste partners was essentieel voor een goede, efficiënte

samenwerking, het uitzoeken van specifieke materialen was belangrijk voor het gewenste resultaat, geeft hij aan. “Er is sprake van vijf uitdagingen: lei- en loodwerk, technische installaties, metsel- en voegwerk, het tegelwerk en het schilderwerk. Bij al die disciplines is naast een zorgvuldige uitvoering ook veel aandacht voor het voorbereiden en testen. Het zoeken naar de juiste klei voor de stenen, het uitvoeren van tientallen voegmonsters om per gevel het oorspronkelijke beeld terug te brengen, het qua samenstelling en kleur uitkomen bij de juiste verf en noem maar op. ►

Projectinfo

BIJZONDERE PRODUCTEN

Elk detail in Jachthuis Sint-Hubertus is als onderdeel van een gesamt-kunstwerk een kunstwerkje op zich. Dat vraagt bij een restauratie om maat- en handwerk en op zo'n moment komt onder meer Brinkman Special Products in beeld. Rob van Dranen en Ralf Sagel vertellen dat het van oorsprong plaat- en constructiebedrijf alleen maar maatwerk levert. “Bij dit project betekent dit voor ons alles van metaal herstellen of nieuw maken met de oorspronkelijke uitstraling. Denk aan leidingen en kraantjes van de verwarmingen, aan roosters, stopcontacten en andere verlichtings- en elektriciteits-elementen. Vanwege de hedendaagse eisen voldoen bepaalde producten niet meer. Neem de fittingen, die hebben we vervangen door nieuwe, maar dan wel met een authentieke uitstraling.”

BPS verzorgt normaal het lassen, vouwen en knippen vooral voor opdrachtgevers in de utiliteits- en retailbouw, maar is ook al eerder bij restauraties betrokken geweest (o.a. Paleis het Loo – zie foto). Van Dranen en Sagel noemen het werk bij Jachthuis Sint-Hubertus een bijzondere uitdaging. “We werken veelal vanuit een eigen werkplek op het terrein. Hebben daar een opslag waar de producten die uit het huis komen na inventarisatie en nummering zijn neergelegd. Zodat ze uiteindelijk weer op de juiste plek terechtkomen, kopie of origineel. Bovendien kunnen we zo meedenken als er snel om een alternatieve oplossing wordt gevraagd.”

Paleis het Loo.

D2 Projectparket uit Utrecht is gespecialiseerd in het restaureren van historische parketvloeren. De houten vloeren worden gerepareerd, herlegd en aangevuld en zo geschikt gemaakt voor intensief gebruik met hedendaagse belastingen met toepassing van verantwoord materiaalgebruik zoals van lijnolie afgeleide producten en luchtgedroogd eiken.

Enkele referenties:

Kasteel de Haar, Haarzuilen
De Bazel, Amsterdam
Spoorwegmuseum, Utrecht
Belasting- en Douanemuseum, Rotterdam
Panorama Mesdag, Den Haag
Dordts Museum, Dordrecht
Universiteitsbibliotheek, Utrecht

Nedereindseweg 580
3546 PV Utrecht

tel. 030-6048968
fax. 030-6050114

www.parket.nu
info@parket.nu

Daar is veel tijd en energie in gaan zitten, veel overleg ook met onder meer architect, specialisten en de Rijksgebouwendienst.” Bovendien, zegt De Veer, moest er rekening worden gehouden met minder zorgvuldig uitgevoerd herstel uit de jaren zestig. “Toen is er bijvoorbeeld niet van de originele leisteek gebruik gemaakt en is het schilderwerk niet helemaal conform het ontwerp van Bart van der Leek hersteld. Dat gebeurt nu wel. Zelfs de tegeltjes die we er uithalen nummeren we, brengen we in kaart en zetten we op dezelfde manier terug, ook al is dat soms wat scheef.” En dan is er het vernieuwen van de installaties, vervolgt hij, altijd een opgave in een monumentaal pand. “De belangrijkste vraag is dan: hoe verwerk je dat in het gebouw zonder dat het oorspronkelijke beeld wordt aangetast? Welke ruimtes en mogelijkheden zijn er? Dat is een heel gepuzzel.”

Dankzij een goede samenwerking verloopt het project voorspoedig, merkt De Veer tot besluit op. De eerste fase, met daarin zo’n zeventig procent van de werkzaamheden, is afgerond en in september start fase twee. Die moet in het voorjaar van 2014 zijn afgerond. Waarna ook alle meubels, die voor het eerst uit het gebouw zijn gehaald, weer terugkeren. ■

Projectinfo

RESTAURATIE PARKETVLOEREN

Het begint met het zoeken naar de juiste houtsoort – een speciale sortering Frans eiken conform voorschrift – en dan naar het uitzoeken hoe tot de juiste kleur te komen en welke soorten was en olie te gebruiken, zo omschrijft Dirk Dotman van D2 Projectparket de restauratie van de parketvloeren in Jachthuis Sint-Hubertus. De vloeren, het merendeel op de bovenverdieping, bestaan uit rechte kwartiersgezaagde eiken blokpanelen van 22 bij 22 centimeter met er omheen een contrasterende biest van teak en staande friesen.

“Ongeveer de helft van de vloeren is hersteld, de andere helft is vernieuwd”, legt Dotman uit. “Het voorbereidende onderzoek hebben we in samenspraak met onze leverancier uitgevoerd, het terugplaatsen en afwerken van de vloeren wordt door onze ervaren legger Wim van de Ven verzorgd.” Dotman vertelt vervolgens dat restauratie van parketvloeren tot de kernbezigdheden van D2 Projectparket behoort. “Dat is nooit standaard verzorgd, je hebt altijd met specifieke details te maken. Hier ook, maar dat heeft niet tot problemen geleid. Bij andere bekende restauratieobjecten waar wij ook de parketvloeren hebben verzorgd, zoals Kasteel De Haar, Stadsarchief De Bazel, Villa Parkwijk en het Spoorwegmuseum was dat niet anders.”

ONOPVALLEND

In de basis is elke oplossing nagenoeg hetzelfde, de uitwerking is vrijwel altijd heel specifiek, zo omschrijft projectbegeleider Jan Voortman van Schaap Bliksembeveiliging de werkzaamheden van het bedrijf. “Per opdracht is de uitwerking net iets anders, zeker als er sprake is van een monument. Breng het zo onopvallend mogelijk aan, is meestal de eis.”

Zo ook bij Jachthuis Sint-Hubertus, vertelt Voortman die vervolgens uitlegt dat er samen met de bouwdirectie is toegewerkt naar een optimale uitwerking overeenkomstig de wensen van de opdrachtgever. “Conform wat voorgeschreven stond in het bestek. Dat hebben we als uitgangspunt genomen en daarna hebben we gekeken waar we bepaalde details nog konden verbeteren, onder meer ook in overleg met de leidekker. Daarbij hebben we gebruik gemaakt van de oude tekeningen. Wat hebben ze toen gedaan en hoe kunnen we het nu efficiënter doen door leidingen weg te laten of iets te verplaatsen, is dan de vraag. We hebben bijvoorbeeld geen opvangstangen gebruikt, maar op het einde van de gevels een klein sprietje geplaatst. Om deze een authentieke uitstraling te geven zijn er koperen bolletjes omheen gemaakt, waardoor ze meer op sierornamenten lijken. Een goede functionaliteit staat uiteraard voorop, maar we kijken zeker ook naar de esthetische aspecten.”

FLINKE ADMINISTRATIE

Smederij Oldenhove ontfermt zich bij Jachthuis Hubertus over alle delen van ijzer en brons, inclusief het beslag, het hang- en sluitwerk en de kachels. De ene keer gaat het om een kleine aanpassing, de andere keer moet er een onderdeel uitgebreider worden hersteld of bij worden gemaakt, legt Erik Oldenhove uit. “Onder meer om het aan te passen aan de eisen van deze tijd – zo zaten in de stalen deuren houten glaslatten, die hebben we vervangen door messing latten die voor een vrijwel gelijke uitstraling zorgen. Of om een verbetering door te voeren. Dat laatste gebeurt overigens in nauw overleg.” Het is geen moeilijk werk, maar brengt wel een hele administratie met zich mee, zegt Oldenhove. “Het gaat om nogal wat onderdelen en die moeten weer precies op dezelfde plek terug komen. Alles wordt dus zorgvuldig geïnventariseerd. We werken volgens een vooraf vastgestelde fasering, al zijn we daar inmiddels iets van afgeweken. We hebben het nodige gedaan maar voorlopig zijn we nog niet klaar in dit unieke gebouw.”

het Zuiden b.v.
Vochtweringsbedrijf

**Een naam in het waterdicht maken van
kelders en muren onder garantie.**

Het Zuiden B.V.® Vochtweringsbedrijf
Rosseelstraat 4a
5625 HH Eindhoven
T (040) 243 43 19
E info@hetzuiden.nl

WWW.HETZUIDEN.NL

**SPECIALIST IN TECHNISCH REINIGEN, INSTANDHOUDEN
EN CONSERVEREN VAN MONUMENTALE ONDERGRONDEN**

WWW.SUPERLOOK.NL

De restauratie van het Jachthuis Sint Hubertus

Een prachtig resultaat door een grondige samenwerking

www.SchaapBliksem.nl

Loopt cultuur erfgoed risico's tijdens een onweersbui ?

Zijn monumenten goed te beveiligen, zonder aanzien van het gebouw te verstorende ?

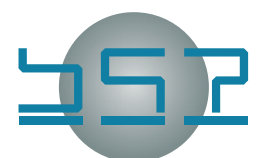
Het antwoord op deze en andere vragen over bliksembeveiliging vindt u op www.SchaapBliksem.nl

Schaap; een ambachtelijk bedrijf met 234 jaar ervaring mbt monumentale gebouwen

Vestigingen in Deventer en Rotterdam

Hofeverancier

SCHAAP
bliksembeveiliging
ontstoringstechniek

Brinkman Special Products BV

E-mail : info@bsp-apeldoorn.nl
Internet : www.bsp-apeldoorn.nl

Bij restaureren gaat het om 'het in oude staat herstellen'. Hierbij worden bestaande onderdelen aangepast aan de huidige eisen en compleet vervangen. Behoud van het oorspronkelijke uiterlijk is hierbij natuurlijk een must. Bij dit soort werken draait alles om inventiviteit, precisie en vakmanschap.

Wij zijn b.v. intensief betrokken bij het restauratie project St. Hubertus. Een mooie impressie van ons werk vind u op de website van de Rijksgebouwendienst. Of kijk op www.vimeo.com/67813329

Sinds 1996 zijn wij gespecialiseerd in het ontwerpen en vervaardigen van maatwerk in staal en rvs. Bij ons kunt u terecht voor hoogwaardige en doordachte oplossingen van plaatwerk en lasconstructies in de door u gewenste afwerking.

Lage Brink 93
7317 BD Apeldoorn

Tel. : 055-5760344
Fax. : 055-5760994

Projectinfo

Schilderwerk Jachthuis Sint-Hubertus "ANDERE GRONDSTOFFEN, ZELFDE UITSTRALING"

Schilder Bart van der Leek speelde een belangrijke rol bij het tot stand komen van het gesamtkunstwerk Jachthuis Sint-Hubertus. Zijn werk wordt tijdens de huidige restauratie in ere hersteld.

De authenticiteit van het schilderwerk was namelijk aangetast na herstel werkzaamheden in de jaren zestig. Dat wordt weer in ere hersteld door Leo Scholten Schilder- en Restauratiewerken (Huissen) in samenwerking met Wolters & Ovink Restauratie-Decoratie (Deventer). Voorafgaand aan de uitvoering heeft in de afgelopen jaren een zeer uitgebreid kleuronderzoek plaatsgevonden door Drs. W. H. Haakma Wagenaar en het Instituut Collectie Nederland. Dit onderzoek is uitgangspunt voor de restauratie zo geven Leo Scholten en Debbie Poll en Herman Roddeman van Wolters aan. "Naar het kleurgebruik van Van der Leek, maar ook naar de te gebruiken grondstoffen is onderzoek gedaan, maar sommige destijds gebruikte bestanddelen mogen nu niet meer worden gebruikt. We moeten echter wel dezelfde uitstraling als toen bereiken."

Leo Scholten merkt vervolgens op dat ook een aspect als het aanbrengen van de verf een aandachtspunt was. "Het oorspronkelijke schilderwerk was streperig, wat grover. In de jaren zestig hadden ze daar geen oog voor – ze hebben destijds geschilderd met lakverf, toen een moderne verf die veel beter vloeiende, makkelijker op te strijken was en een betere droging en betere glansgraad had. Die lagen zijn volledig verwijderd, tot aan de historische lijnolieverf en weer in dezelfde kleuren en mengverhoudingen van Bart van der Leek in lijnolieverf van Tolsma teruggebracht. Waarbij we bijvoorbeeld rekening moeten houden met het feit dat de verf de constructie brandwerend moet maken." Belangrijk bij het aanbrengen van meerdere lagen verf is dat ieder detail zichtbaar blijven, vervolgt Roddeman. "Elke ruimte is een kunstwerk op zich. Wat het schilderwerk betreft, maar bijvoorbeeld ook de aangebrachte baksteen met glazuurlaag en het tegelwerk." Dat wordt eveneens onder handen genomen. Tegels en stenen worden geretoucheerd, het glazuur wordt gereinigd en waar schades zijn worden die onzichtbaar hersteld en bijgewerkt. Verder krijgen de deuren een behandeling met politoer."

Het werk is voor een belangrijk deel klaar en ligt op schema, maken Scholten, Poll en Roddeman duidelijk. Al is het werken met meerdere partijen in kamers van huiskamerformaat wel een uitdaging. "Dat vraagt om een zeer strakke planning die nooit helemaal te volgen is. Maar we zijn allemaal vakmensen met hetzelfde doel, dus vinden we altijd een manier om elkaar de ruimte te geven."

'Als ambachtelijke smid moet je alles kunnen'

Smederij Oldenhave

Bedrijvenweg 6 - 7251 KX Vorden t (0575) 55 14 28 f (0575) 55 17 14
e info@smederijoldenhave.nl www.smederijoldenhave.nl

